

СИЛАБУС

«БАНКІВСЬКА СПРАВА»

Тип	вибіркова	
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)	
Рік навчання	денна форма	заочна форма
	2	2
Семестр	денна форма	заочна форма
	4	4
Кількість кредитів	5	
Мова викладання	українська	

Викладачі	к.е.н., доцент Деркач Ю.Б.
Контактна інформація	http://oneu.edu.ua/derkach-yuliya-borisivna/

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Вивчимо	Програма навчальної дисципліни передбачає вивчення теоретичних засад діяльності банку, його економічної природи, функцій та принципів функціонування; освоєння ролі банків на фінансовому ринку та теорії фінансового посередництва; опанування правовими основами створення, реорганізації та ліквідації банків; вивчення механізмів залучення та використання банківських ресурсів, структури капіталу банку; освоєння діяльності банків на кредитному ринку, принципів організації кредитування; вивчення ринку платіжних послуг та організації безпеки розрахунків в умовах цифровізації; опанування порядком проведення валютних операцій; вивчення системи регулювання банківської діяльності на міжнародному та національному рівнях. Курс передбачає набуття практичного володіння навичками роботи з банківськими документами та договорами, розрахунку процентних ставок, банківських комісій, показників, які характеризують роботу банку, підбору банківських продуктів під потреби клієнтів, що є обов'язковою вимогою до роботи фахівця з банківської справи, фінансів, обліку та підприємця.
Навчимось	ПРН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

	ПРН 3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. ПРН 5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки (у т.ч. й фондові), банківська система та страхування). ПРН 7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. ПРН 10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем. ПРН 13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів. ПРН 14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів. ПРН 19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		
Кількість годин за видами занять	<i>Види занять</i>	<i>Денна форма</i>	<i>Заочна форма</i>
	Лекції	26	6
	Практичні заняття	34	10
	Індивідуально-консультативна робота	10	14
	Самостійна робота	80	120
	УСЬОГО:	150	150
Методи викладання	Проблемні лекції, індивідуальні та групові завдання		
Пререквізити	Базові знання з навчальних дисциплін: «Гроші та кредит»		

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА	ЗМІСТ
Тема 1. Теоретичні засади діяльності банку	Поняття та сутність банку: економічна природа банку як фінансового посередника, визначення банку згідно з чинним законодавством України, відмінності банку від інших фінансових установ, роль банків у фінансовій системі. Види банків: класифікація банків за різними ознаками, характеристика їх видів. Функції банків: сутність та класифікація видів Принципи функціонування та розвитку банківської установи: організаційно-правові (законність, незалежність, колегіальність управління, дотримання банківської таємниці), економічні (економічна самостійність, регулювання та інші). Фактори та етапи розвитку банківництва в Україні та у світі: історичні передумови виникнення банків, еволюція банківської справи, фактори впливу на розвиток (економічні, політичні, технологічні), основні етапи становлення банківської системи України (період незалежності, криза 2008-2009 років, реформи після 2014 року, воєнний період), світові тенденції розвитку банківництва (цифровізація, фінтех,

	необанки), виклики та перспективи розвитку, вплив штучного інтелекту на майбутнє банкінгу
Тема 2. Роль банків на фінансовому ринку	Теорія фінансового посередництва: економічна сутність, причини виникнення та необхідність, механізм перерозподілу фінансових ресурсів через посередників. Види та характеристика функції фінансових посередників, їх роль у фінансовій системі (банки, кредитні спілки, страхові компанії, пенсійні фонди та інші). Особливості взаємодії банків з іншими посередниками на фінансовому ринку, синергетичний ефект від співпраці різних типів посередників. Роль банків на фінансовому ринку: банки як основні акумулятори заощаджень населення та бізнесу, забезпечення ліквідності фінансового ринку, участь у грошово-кредитній трансмісії, вплив на формування процентних ставок, роль у фінансуванні реального сектору економіки. Конкурентні переваги банків на фінансовому ринку: доступність послуг, диверсифікований портфель продуктів, високий рівень довіри, державне регулювання та система гарантування вкладів як фактор стабільності
Тема 3. Правові основи створення та ліквідації банку	Порядок реєстрації та ліцензування банку в Україні: етапи проведення, вимоги до засновників та керівництва банку, мінімальний розмір статутного капіталу, необхідний пакет документів для реєстрації, підстави для відмови у наданні банківської ліцензії. Банківські об'єднання: поняття та види: поняття банківського об'єднання згідно з законодавством, види об'єднань, мета створення, особливості управління та контролю. Порядок створення та закриття структурних підрозділів банку: види структурних підрозділів (філії, відділення, представництва), процедура відкриття філії, вимоги до керівників структурних підрозділів, порядок закриття підрозділів та звітність про закриття. Ліквідація банку: підстави та етапи її проведення: добровільна ліквідація за рішенням власників, примусова ліквідація (відкликання банківської ліцензії НБУ, банкрутство, рішення суду), етапи процедури ліквідації, роль Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у процесі ліквідації.
Тема 4. Форми та процедури реорганізації банків	Сутність та необхідність реорганізації банку, причини проведення реорганізації (підвищення конкурентоспроможності, оптимізація витрат, диверсифікація ризиків, вихід на нові ринки, виконання вимог регулятора), відмінності реорганізації від ліквідації банку. Нормативно-правові основи процесів реорганізації: Закон України «Про банки та банківську діяльність», ЦКУ, нормативні акти НБУ. Умови та етапи реорганізації банку: форми реорганізації (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення), умови проведення кожної форми реорганізації, етапи процесу. Поняття та сутність процедур злиття та поглинання банків, мотиви (синергетичний ефект, економія на масштабі, отримання доступу до нових клієнтів та технологій). Етапи розвитку процесів злиття та поглинання банків в Україні та в світі: світові хвилі злиттів і поглинань банків, особливості M&A на банківському ринку України, фактори, що впливають на активність процесів злиттів і поглинань.

Тема 5. Діяльність банку із залучення ресурсів	Поняття та сутність банківських ресурсів, роль ресурсної бази у забезпеченні ліквідності банку. Капітал банку: поняття, структура та джерела формування, вимоги НБУ до достатності капіталу. Залучені ресурси банку: поняття, склад та структура. Запозичені ресурси банку: поняття, види запозичень, умови та строки запозичення, роль у підтримці ліквідності банку. Використання банками фінансових ресурсів: напрями розміщення ресурсів (кредитування, інвестування в цінні папери, формування резервів, підтримка ліквідності). Захист залучених ресурсів від ризиків в Україні та в світі: система гарантування вкладів як механізм захисту коштів вкладників. Діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) в Україні: правовий статус та функції, розмір гарантованої суми відшкодування вкладів, процедура виплати відшкодувань, роль ФГВФО у виведенні неплатоспроможних банків з ринку.
Тема 6. Банки на кредитному ринку	Поняття та сутність кредитного ринку, механізм функціонування кредитного ринку, роль кредитного ринку у перерозподілі фінансових ресурсів в економіці. Суб'єкти та сектори кредитного ринку: поняття та характеристика. Кредит як основний продукт діяльності банку: сутність, класифікація видів. Характеристика основних видів кредитних продуктів банків. Принципи та етапи організації кредитного процесу. Визначення можливості отримання клієнтом позички. Організація процесу взаємовідносин банку та позичальника. Конкуренція на кредитному ринку в умовах цифрової трансформації банківництва, підвищення доступності кредитних продуктів через цифрові канали
Тема 7. Банки на ринку платіжних послуг	Конкурентні позиції банку на ринку платежів. Платіжні інструменти та форми розрахунків, платіжні системи та їх роль у здійсненні розрахунків (СЕП НБУ, міжнародні карткові платіжні системи), інноваційні платіжні рішення. Організація безпеки розрахунків та захисту інформації у банківських установах в умовах цифровізації: види ризиків при здійсненні платіжних операцій, кібербезпека у банках, захист персональних даних клієнтів відповідно до вимог законодавства, протидія відмиванню коштів та фінансуванню тероризму при здійсненні платежів.
Тема 8. Діяльність банків на валютному ринку	Сутність та особливості валютного ринку. Учасники та сектори валютного ринку: центральний банк як основний регулятор валютного ринку, комерційні банки як основні учасники валютних операцій, небанківські фінансові установи, юридичні та фізичні особи як клієнти банків, сегментація валютного ринку, характеристика кожного сектору. Валютні операції: поняття, класифікація видів, порядок проведення: визначення валютних операцій згідно з Законом «Про валюту та валютні операції», класифікація операцій. Валютний нагляд: призначення, органи, агенти, виконувані ними функції, форми здійснення валютного нагляду, відповідальність за порушення валютного законодавства.

Тема 9. Система регулювання банківської діяльності	Необхідність регулювання діяльності банків: причини державного втручання у банківську діяльність, особливості банків як об'єктів регулювання, наслідки недостатнього регулювання. Основні компоненти системи регулювання: об'єкти, суб'єкти, принципи, методи (економічні та адміністративні) та інструменти (нормативи, ліцензування, інспектування, санкції). Рівні регулювання: міжнародний, національний та на рівні окремого банку. Вплив Базельського комітету з банківського нагляду на ефективність процесів регулювання: історія створення та мета діяльності Базельського комітету, імплементація базельських стандартів в Україні, вплив міжнародних стандартів на підвищення стійкості банківських систем.
---	---

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Конспект лекцій з дисципліни «Банківська справа» для студентів II курсу всіх форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (Укл.: Ю. Б. Деркач – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2023 р. – 86 с.) 2. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Банківська справа» для студентів II курсу всіх форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (Укл.: Ю. Б. Деркач – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2023 р. – 52 с.) 3. Банківська справа: збірник тестових завдань / Ю.Б. Деркач – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2025 – 28 с. 4. A.Kuznietsov L. Alekseyenko, O. Tulai , Y. Petrushenko, J. Derkash (2021). Affordabl e housing for i nternal l y di spl aced persons: The priorities for investment and devel opmentin Ukraine. Investment Management and Financial Innovations, 18(1), 101-113. doi : 10.21511/i mfi .18(1).2021.09 5. Деркач Ю.Б. Діяльність банків на валютному ринку під час дії воєнного стану. Успіхи та досягнення в науці. 2025. № 1(11). С. 896-910. URL: https://surl.li/ihdgav 6. Деркач Ю. Б., Турченко М.С. Сучасні підходи до оцінки конкурентного середовища банківського сектору. Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Економіка». 2025. № 6 (36). С. 38-51. URL: https://surl.li/etrjty 7. Деркач Ю. Б., Заєць Д.В. Банківське споживче кредитування: тенденції розвитку в умовах воєнного стану. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2025. № 4 (329). С. 46-54. URL: https://surl.lu/aditij	
---	--

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно з розкладом. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях та в інтернеті. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату й допускаються до захисту із текстовими запозиченнями не більше ніж 20 %. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

(форма контролю – залік)

Нарахування балів	
Види робіт	Бали

	денна	заочна
<i>Обов'язкові</i>		
Активність на заняттях	20	5
Контрольні заходи	30	25
<i>Вибіркові</i>		
Індивідуальні завдання (пошуково-аналітична робота; науково-дослідна робота; практична робота, результати навчання в неформальній освіті)	50	-
Усього балів у семестрі	100	30
Підсумковий контроль - залік	-	70
Усього	100	100